

**EU – Indonesia Comprehensive Economic Partnership Agreement (CEPA)
Standpunt van het Belgisch Platform voor Rechtvaardige & Duurzame Handel
Juni 2025**

In juli 2016 startten Indonesië en de EU onderhandelingen voor een handelsovereenkomst die bekend staat als het Comprehensive Economic Partnership Agreement (CEPA). De onderhandelingen zijn onlangs hervat, zij het niet via formele onderhandelingsronden maar via elektronische uitwisselingen tussen Europese en Indonesische onderhandelaars. De onderhandelingen zouden in de loop van 2025 kunnen worden afgerond.

De hierboven vermelde Belgische vakbonden, ngo's en middenveldorganisaties willen de volgende aandachtspunten aankaarten bij de Belgische federale en regionale regeringen, de Belgische federale en regionale parlementen en de Belgische leden van het Europees Parlement:

- *Maak het Trade and Sustainable Development (TSD)-hoofdstuk afdwingbaar*

Het is momenteel onduidelijk of het ontwerp hoofdstuk over handel en duurzame ontwikkeling meer dan enkele vrijblijvende richtlijnen en toezeggingen bevat. Wij eisen dat het TSD-hoofdstuk gebaseerd is op de meest recente [communicatie over het handelsbeleid van de EU](#) en afdwingbare sancties bevat die bepaald zijn in het centrale hoofdstuk over geschillenbeslechting. Het moet engagementen bevatten over

arbeidsrechten, klimaat, mensenrechten en de rechten van inheemse volkeren. We eisen ook dat een stappenplan wordt opgenomen voor de uitvoering van de toezeggingen. De TSD-doelstellingen zijn er om duurzaamheid te verbeteren. Er mogen geen clauses – zoals bijvoorbeeld “rebalancing-mechanisme”¹ in het akkoord opgenomen worden die de beleidsruimte van de EU ondermijnen of worden gebruikt als een voorwendsel om EU-wetgeving die duurzaamheidsuitdagingen aanpakt, zoals de EU ontbossingsverordening (EUDR), te verzwakken.

- *Indonesië moet arbeidsomstandigheden en -rechten verbeteren*

Volgens de ITUC Global Rights Index (cat. 4) worden de arbeidsrechten in Indonesië systematisch geschonden. Door recente wetswijzigingen houdt Indonesië zich niet aan de fundamentele ILO-verdragen. Centraal hierin is de zeer controversiële omnibuswet (Act 11 of 2020 on Job Creation Act) die in oktober 2020 werd aangenomen. Deze wet vermindert de bescherming van arbeidsrechten aanzienlijk en ondermijnt de arbeidsomstandigheden, wat in strijd is met zowel de letter als de geest van de fundamentele internationale arbeidsnormen. We staan erop dat de EU eist dat Indonesië vóór de ondertekening van dit akkoord alle fundamentele IAO-verdragen² ratificeert en naleeft in de wet en in de praktijk. Indien bepaalde verbintenissen niet kunnen worden nagekomen vóór de ondertekening, moeten ze worden opgenomen in het reeds vermelde stappenplan.

- *Industriële ontwikkeling en duurzame mijnbouw bevorderen*

De EU moet het verschil in industriële ontwikkeling tussen beide regio's erkennen en een hoger niveau van marktbescherming door Indonesië dan de EU aanvaarden. Indonesië moet voldoende beleidsruimte krijgen om economische strategieën uit te voeren die binnenlandse bevoorrading en industriële ontwikkeling garanderen. Vooral voor kritieke grondstoffen zoals nikkel moet Indonesië de kans krijgen om lokale waardecreatie te verzekeren. De EU moet dit proces stimuleren door technologie te delen en tegelijkertijd van Indonesië eisen dat het vooruitgang boekt op het gebied van duurzamere mijnbouw, inclusief de ratificatie van IAO-verdrag 169 betreffende inheemse en tribale volkeren, waarin het recht van inheemse volkeren op vrije, voorafgaande en geïnformeerde toestemming voor mijnbouwprojecten wordt vastgelegd. Het akkoord moet expliciet

¹ In het ontwerpakkoord EU-Mercosur is dergelijk Rebalancing-mechanisme opgenomen. Extract uit analyse door Prof Antoine Bailleux, Professor of EU law and legal theory at UCLouvain - Saint-Louis (Brussels): “Deze zogenaamde “rebalancing clause” zou Mercosur-landen in staat stellen een arbitrageprocedure tegen de EU in te leiden op grond van het feit dat EU-wetgeving ter bescherming van het milieu of de volksgezondheid de toegang van Mercosur-producten tot de EU-markt belemmert, waardoor de voordelen waarop Mercosur-landen krachtens de vrijhandelsovereenkomst recht hebben, aanzienlijk worden aangetast. Met andere woorden, EU-maatregelen die niet in strijd zijn met de bepalingen van de vrijhandelsovereenkomst, maar die de voordelen die daaruit voortvloeien aanzienlijk verminderen, kunnen aanleiding geven tot het nemen van tegenmaatregelen door Mercosur-landen en een verplichting voor de EU om hen compensatie te verlenen. Hoewel deze compensatie niet noodzakelijkerwijs de vorm hoeft aan te nemen van intrekking van de betrokken wetgeving, wordt een dergelijke intrekking (of wijziging) als een adequate remedie beschouwd [Article XX.20, para. 5(b) of the FTA].

² Occupational Safety and Health Convention (Conventie 155), Protocol of 2014 to the Forced Labour Convention (Protocol 29), Employment Policy / Governance Convention (Conventie 122), Labour Inspection (Agriculture) Convention (Conventie 129)

verwijzen naar de ['OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict-Affected and High-Risk Areas'](#) als richtsnoer en toetsingsnorm voor alle mijnbouwinvesteringen in de partnerlidstaten van het akkoord.

- *Verwerp ondemocratische privérechtbanken voor de bescherming van investeringen*

De overeenkomst mag geen Investor-State Dispute Settlement (ISDS) of het meer recente Investment Court System (ICS) bevatten. Deze mechanismen voor geschillenbeslechting zijn en worden misbruikt door bedrijven. De proceskosten en compensaties die een staat moet betalen gaan ten koste van publieke voorzieningen. Geschillen tussen investeerders en staten zouden, in afwachting van een onafhankelijk Multilateral Investment Court op VN-niveau, behandeld moeten worden door binnenlandse rechtbanken.

- *Voedselzekerheid en soevereiniteit behouden*

Het Indonesische voedselsysteem evolueert vandaag naar een “corporate” voedselsysteem, met zowel de staat en (grote) bedrijven als de twee belangrijkste drijvende krachten. Kleinschalige boeren en inheemse gemeenschappen worden steeds meer uitgesloten van hun land. Ongebreidelde agrarische conflicten bedreigen hun landrechten en maken hen kwetsbaar maken voor criminalisering. Als gevolg hiervan is niet alleen het aantal kleinschalige boeren gekelderd, maar heeft de overgang naar een voedselsysteem dat gedomineerd wordt door rijst en ultraverwerkt voedsel geleid tot een drastische vermindering van de biodiversiteit. Deze situatie heeft de voedselonzekerheid en de honger doen toenemen. Door het bevorderen van export en grootschalige gewassen die gedomineerd worden door bedrijven (zoals palmolie), is CEPA zeer schadelijk voor de voedselzekerheid en vergroot het de impact van het Indonesische voedselsysteem op het klimaat. Het akkoord moet voldoende sterke mechanismen bevatten die de rechten van inheemse kleinschalige boeren en plantagearbeiders beschermt. O.m. de ratificatie van Conventie 129 (Labour inspection (Agriculture) Convention) is een onontbeerlijke eerste stap.

- *Garandeer transparantie van de onderhandelingen*

We eisen meer transparantie over de inhoud van de handelsonderhandelingen. Vandaag is er officieel heel weinig bekend, behalve de tekstvoorstellen die door de EU-Commissie werden gepubliceerd in 2017 en 2021 en algemene publieke verklaringen. De meer recente teksten of uitkomsten van de onderhandelingen zijn niet openbaar, alleen voor een beperkt aantal Europarlementariërs, die deel uitmaken van de EU-Indonesië monitoring groep en geen gedetailleerde informatie mogen delen. Dit gebrek aan transparantie belemmert de noodzakelijke democratische controle van zowel de lidstaten als andere belanghebbenden, zoals de middenveldorganisaties in zowel Indonesië als Europa.